periū amitteret ſi pater iterūm regnū aſſume-
ret vt ſunt hoīm mutabiles volūtates. Miſſi ḡ
legati Amuratem reuocare. qui comparato mox
exercitu in hoſtē ꝑfect⁹ nō aliter q̄ʒ ſi ad p̄dam
pgerent alacres milites duxit. Jam huniades
cū copijs ſophiam tranſierat ꝓſtratiſq̄ʒ q̇ oc-
currerant locorum p̄fectis hoſtiles agros late
populatos loco q̄ baſilia vocatur caſtra poſu
erat. quom aduentare amuratis copie nunciant
tur non expectauit huniades ꝓuocari prior ip̄e
pugnam inijt. commiſſo p̄lio anceps diu certa
men manſit. qua pte pugnauit Huniades fu-
ſi hoſtes terga dedere nec parua ſtrages edita.
pari modo ⁊ amurates in cornu ſuo victor hū
garos fudit. Poſtremo quoniam victor victo-
rem incurreret non tulerunt chriſtiani turcho-
rum impetum qui q̄ʒq̄ʒ virtute preſtarent nu-
mero tamen ſupati non tam victi q̄ʒ feſſi com-
pulſi ſunt cedere. Hūiades poſtq̄ʒ ſuos neq̄ʒ mi
nis neq̄ʒ p̄cibus ſiſtere poteſt cum paucis ex bel
lo ꝓfugit. Multi hungarie ꝓceres ⁊ nonnulli
eccleſiarum epiſcopi in eo prelio cecidere Grego
rius miles ad internitionem ceſus. nec tamen
pauciores ex turchis interiere. Emptam multo
ſanguine victoriam. Amurates domum redijt
nec diu poſtea relicto moamethi regno quem-
admodum prius deſtinauerat mortem obijt.
corpus eius more maiorum in Pruſa ſepultuʒ
Ea eſt bithimie ciuitas ⁊ aſiatici regni caput.
Paulo anteq̄ʒ obijſſet amurates duxerat vxorē
filiam Scanderbeck nobilis in p̄derarcha ſa
trapis ex qua natum filium nomine Chialpi-
num ſextum agentem menſem Calibaſſe mo-
riens commendauit. ille moamethis gratiam
initurus ⁊ matrem ⁊ puerum ei ꝓdidit. Mo-
amethes acceſſitis triginta vt aiunt matronis
que puerum recognoſcerent poſtq̄ʒ certā amu-
ratis ſobolem eſſe conſtitit ſtrangulatum ma
tri filium reddidit. funuſq̄ʒ regio more fraternū
duxit. Auſpicia regni paricidio cōſecrans. ſunt
qui calibaſſam alienū pueruʒ chialpini nomi-
ne ſuppoſuiſſe ferunt illumq̄ʒ ꝓ filio amuratis
necatum. chialapinū vero ad Cōſtantinopo-
lim clam educatum. Poſt capturaʒ vero vrbis
inde ſubtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc
eſſe quem Calixtus pōtifex maximus pro fra-
tre moametis in palatio cuſtodire iubet. nos
veri periculū ad grecos remittim⁹. q̄ʒuis mul-
ta in hiſce rebus figmenta interuenire nō igno
ram⁹ ⁊ ſepe tonſoris filios regio defungi hono
re viderim⁹. Moamethes igiť defuncto Amu
rate gubernacula regni ex voto adeptus inſti-
tuta maioꝝ ꝓ ingenio correxit leges. ipſe ſuas.
domi foriſq̄ʒ tulit erariū locupletauit. noua ve-
ctigalia excogitauit. copias auxit. in proceres ⁊
aulicos ſeuire. contumeliarius cepit. Hic enim ē
ille Moamethes qui Coſtanlinopolitanis vt
ſupra inuenimus bellum intulit. De quo nunc
referre que accepimus haud alienum ſuit

De expugnatione Conſtantinopolis

Volverat iā pridē animo maomethes quonā modo Cōſtātinopolim ſibi ſubigere poſſ&ets neqꝫ ad ſuam gloriam pertinere arbitrabať vrbē in medio turchorū ſitā eſſe que ſuo imperio nō pareret. tātoqꝫ maius inde nomini ſuo decus accedere ſi eā vrbem expugnaret q̄zto ꝓgenitores ſui idē conati turpibꝰ acceptꝭ deſtitiſſent. Cum paucis igitur participato cōſilio caſtellū iuxta littus ad hoſtium boſphori paulo ab vrbe remotius aliud diſſimulās incredibili celeritate extruxit ac muniuit. bellum deinde vrbi nō modo indixit ſed contra inita federa ꝯtra iuſiurandū intulit ſimul ⁊ gerere cepit. Senſerant eiꝰ animū greci diffidenteſqꝫ ſuis virībꝰ ad latinoꝝ opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetentes. Surde proch pudor noſtroꝝ p̄ncipū aures fuerē ceci oculi. q̄ cadente grecia ruiturā xpiane religionis partē non viderūt q̄zuis ꝑuatis quemqꝫ aut odijs aut comoditatibꝰ occupatū ſalutem publicā neglexiſſe magꝭ crediderim. Maomethes interea coactis vndiqꝫ copijs mirabili apparatu formidādo impetu terra mariqꝫ regia vrbem aggreſſus cuniculis ac latentibus foſſis altiſſimis actis aggere late edito ponte qua per am oppidū verſus mare muros alluit vrbis lōgitudinis ad duo milia paſſuū raptim extructo turribus ligneis euſqꝫ erectis vt muros (q̄zuis altiſſimos) excederent. machinamentoꝝ tormētorūqꝫ multiplici adhibito genere. oppugnata eſt vrbs defenſaqꝫ ſummis vtrimqꝫ viribꝰ. non paucis diebꝰ ad extremū vocem p̄conis totis caſtris inclamatū ē. Quinto kalend̄ maij milites omnes ieiuniū ſanctificēt ſequēti die ī armis aſſint vrbē extremis viribꝰ oppugnari. triduo ciuitatē militū direptioni futurā. Cōſtituta die ieiuniū ad noctē vſqꝫ ſeruatū. exinde lucētibꝰ ſtellis inuitationes cōuiuia paſſim habita ⁊ q̄ſqꝫ amicum ꝓpinquū notūqꝫ habuit cū eo hilaris epulatꝰ ē. atqꝫ vbi ſatis ē bibitū tāq̄zſe deinceps nunquā viſuri eēnt amplexati exoſculatiqꝫ ſimul vltimum vale dixerūt. In vrbe aūt ſacerdotes ſacras ferētes ymagines ſequēte populo vrbē luſtrare. auxiliū de celo ꝑtere. affligere corꝑa ieiunijs atqꝫ orōibus vniuerſi ciues intēdere. Subſecuta nocte ad ſua quiſqꝫ loca defendēda rediere. erāt muri vrbis ⁊ altitudine ⁊ craſſitudine toto orbe celebres ſed ob vetuſtatē ⁊ grecoꝝ incuriā pinnis ac ꝓpugnaculis nudi. antemuralia vero oportune comunita. in his greci ſalutē poſuere. armati milites inter muros ⁊ an̄muralia pugnā ſuſtinere decreuerūt. Triāgularē pene vrbis formam fuiſſe tradunt. duas ꝑtes alluit mare nec muri deſunt ad pulſandos nauales impetꝰ idonei. qd̄ reliquum eſt ad terrā vergens poſt alta menia ⁊ antemuralia que annotauimus ingenti clauditur foſſa. Ceptum eſt preliū paululum ante lucem cum miles Turchus periculi q̄z more patientior eſſet ac vulnera ⁊ ſanguinē predarum dulcedinem penſaret pugnatum eſt in tenebris maiore turchorum pernicie in quos tela ſuperna librabantur. At poſtq̄z dies illuxit dato ſigno vndiqꝫ non ſolum Cōſtantinopolis ſed etiam ipſa quoqꝫ pera. ne quid auxilij grecis preſtaret. oppugnari cepta eſt ſua cuiqꝫ legioni murorum pars ac etiam portarum attribulata vt diſcretus labor fortes atqꝫ ignauos diſtinguere ⁊ ipſa contentione decoris militū virtus magis ac magis attenderetur. Pari modo ⁊ nauales ſocij attributas partes inuadere iuſſit. Admouentur vrbi lignee turres. conectūt milites dolabras falces ſcalaſqꝫ. Etiam elatis ſuper capita ſcutis denſa teſtudine ſuccedunt. Greci ſaxorum pondera prouoluunt diſiectā fluitantemqꝫ teſtudinem lanceis contiſqꝫ perſcrutantur donec ſoluta compage ſcutorum exangues laceroſqꝫ proſternunt. fit ſtrages ⁊ iam turchi deficientibus animis languidius pugnant. ſed adeſt Mahometes fortiſſimum quēqꝫ nominatim vocitans vtqꝫ in prelium redeāt adhortatur. hos premijs allicit. illos minis deterret. inſtaurauit ex integro certamen. turchi vero rurſus ſubruere murum portaſqꝫ quatere inniti humeris ⁊ ſuper iteratam teſtudinē ſcandentes ꝑ̄henſare hoſtiū tela brachiaqꝫ nitunť. iterꝝ integri cū ſaucijs ſemianimes cum expirātibꝰ euoluunť. cernitť varia ꝑeuntium forma ⁊ plurima mortiꝭ mago. Johannes iuſtinianus apud Genuam ligurum metropolim nobili loco natus qui ſuperioribus diebus ſolus vrbē defēdiſſe videbať in h̄ certamine vulneratꝰ vbi fluitare ſanguinē ſuū animaduertit ne ceteros deterreret querens medicum clam ſeſe pugne ſubtraxit. ſed imperator vt abeſſe Juſtinianū cognouit quo ierit percontatur inuentūqꝫ rogat ne pugnam deſerat. ille nihilo magis flexus aperire portam iubet qua curaturus vulnꝰ in vrbem redeat. Erant autem obſerate vrbis ianue quibus ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas militi eſſet ac propterea hoſti fortius reſiſteret. ſic interea remiſſior defenſio. quod turchi aduertentes acrius incum

bunt. Et quoniam pars muri iam tormentis
euectis diſiecta foſſam magna ex parte opp eue
rat per ruinas ipſas ſcandētes antemurale cō
ſcendunt grecoſqꝫ loco deturbant. Porta que
Johanni patuerat omnibus apertam fugaꝫ ꝑ
fuſionem reddit. Tunc imꝑator nō vt regem de
cuit pugnando ſed fugiens in ipſis porte angu
ſtijs ꝙniam cecidiſſe oppſſus calcatuſqꝫ obijt.
in tanta multitudine pugnatorum duo tantū
reperti ſunt q̄ ſe viros oſtenderūt alter grecus al
ter dalmata Theophilus Paleologus ⁊ Johā
nes ſclauus. q̄ fugere turpe putātes quom diu
turchorum impetū ſuſtinuiſſent multoſqꝫ ob
truncaſſent. deniqꝫ non tam victi q̄ꝫ vincendo fa
tigati inter cadauera hoſtiū occubuere. Juſtini
anꝰ in Peram quom diuertiſſet inde Chiū na
uigauit ibiqꝫ ſeu vulnere ſeu moleſtia morbū
incidens inglorius vitam finiuit. felix ſi in ip
ſis Bizantij menibꝰ animaꝫ exalaſſet in ingreſ
ſu porte. d. ccc. circiter milites ex latinis grecisqꝫ
periere. partim vulneribꝰ ex tergo cōfoſſi par
tim vero cōcurſione oppſſi. ⁊ iam hoſtis ſupio
rem murū tenebat ſaraqꝫ in ci es deuoluēs in
gredientibꝰ ſuis auxilio erat. Tū ſubito capta
vrbe ceſis omībꝰ qui reſiſtere auſi ſunt in rapi
nas itur. Erat victoꝝ infinitꝰ numerus in libi
dinem ac ſeuiciam corruptior. Non dignitas.
non etas non ſexus queq̄ꝫ protegebat. Stupra
cedibus cedes ſtupris miſcebant. ſenes exacta
etate feminas viles ad predam in ludibriū tra
hebant vbi adulta virgo aut q̄s forma conſpi
cuus incidiſſet in manus rapientiū diuulſus
ipſos poſtremo direptores in mutuam ꝑniciem
agebat. dū pecuniam vel grauia templorꝫ do
na ſibi quiſqꝫ traherent maiore aliorum vi trū
cabant. Cumqꝫ in exercitu maximo ⁊ diſſono ex
ciuibus socijs atqꝫ exterꝰ cōflato diuerſe lingue
varij mores atqꝫ cupidines eſſent ⁊ aliud cuiqꝫ
fas nihil illicitū toto triduo. In Conſtantino
poli fuit templū Sophie iuſtiniani ceſaris opꝰ
toto orbe famoſum ⁊ cui compari alterū neq̄
at nubatū ſacrum ſuppellectile ad omnes ſpur
cicias patuit. Oſſa martyrū que fuerant illa i
vrbe precioſiſſima canibꝰ obiecta ⁊ ſuibꝰ. Sā
ctorū imagines aut luto fedate aut ferro dele
te. altaria diruta. in templis ipſis aut lupana
ria meretricū facta. aut equoꝝ ſtabula. coacti
vero ſunt ſerui verberibꝰ ac etiam tormentis do
minoꝝ abdita ſcrutari ac eruere. inuenti vero
non pauci theſauri quos in ipſo belli principio
infelices ſuffoderunt ciues q̄bus ſi ꝑ defenſione
vrbis vſi fuiſſent ſuam fortaſſe vitaꝫ ⁊ patrie
libertatē ſeruaſſent. ſed auaro in aurū nulla po
teſtas. captiui omnes in caſtra deducti. Pudet
dicere chriſtianoꝝ dedecꝰ. dicam tamen ⁊ po
ſteritati tradere non verebor. q̄ndo perſuaſum
mihi eſt futurū aliquādo ⁊ fortaſſe anteq̄ꝫ mo
riar q̄ tantam ſaluatori noſtro illatam ignomi
niam vlciſcant. Simulacrū crucifixi quem co
limꝰ. ⁊ veꝝ deum eſſe fatemur tubis ac tympa
nis preeūtibꝰ raptim ex vrbe hoſtes ad tento
ria deferūt ſputo lutoqꝫ fedant ⁊ ad noſtre reli
gionis irriſionem iteꝝ cruci affigūt. Ex inde pi
leo quem ſarculū vocant capiti eiꝰ impoſito co
rona vndiqꝫ facta. hic eſt inquiūt xpianoꝝ deꝰ.
Tū lapides lutūqꝫ iactantes miris dehoneſtant
modis. ſꝫ nihil obſunt hec deo noſtro celū terram
ti. nec maieſtatem eiꝰ quoquo mō imminuere
poſſunt cuiꝰ ea gloria ea ſublimitas. ē ea btitu
dinis ꝑfectio vt nec laudibꝰ hūanis extolli nec
humiliari vituperijs vllis poſſit. nos iſta ledūt
atqꝫ cōfundūt ꝑ ignauiā atqꝫ deſidiā. dū veri
dei cultū periri ſinimꝰ ⁊ in hoc ſeculo bonū no
men ⁊ in altero ſpē ſalutis amittimꝰ. Poſt hec
cōuiuatꝰ maomethes quom forte plꝰ ſolito ad
bibiſſet vt ſanguinem mero adderet ꝑncipes
optimateſqꝫ ciuitatis captos crudelr ⁊ ſanguina
riꝰ carnifex fede miſereqꝫ ingulari iuſſit. Kirilu
cius q̄ apud imperatorem plurimū poterat ceſo
ante oc'los maiori filio. altero ad illicitos vſus re
ſeruato ſecuri percuſſus eſt. Duo alij eiꝰ filij oc
ciderant in bello. Iſidorꝰ cardinalis i eo tumul
tu captus quom veſte mutata nō fuiſſet cogni
tus. ccc. aſperis ſeſe redemit. Id genꝰ pecunie ē
admodū leuis. Multi ⁊ veneti ⁊ ianuenſes ⁊ la
tinoꝝ alij gladio ceſi ſunt. quidam multo redē
pti auro. Inſignis hic annꝰ fuit expugnatione
cōſtantinopolitana tam xpiano populo fedꝰ
ac lugubris q̄ꝫ turchoꝝ genti fauſtꝰ letuſqꝫ qui
ab ortu ſaluatoris xpi ſecūdꝰ ⁊ q̄nquageſimꝰ
ſupra milleſimū q̄dringenteſimūqꝫ cucurrerit
annū. Perenſes vetus colonia genuenſiū qui ⁊
galathe nūcupantur cognita bizātioꝝ clade ꝑ
uſquam rogarentur maomethi deditionem fe
cere. muri vrbis diruti. bona ꝯtra fedꝰ direpta
femine puerīqꝫ ludibrio habiti. Clabaſſe q̄ ad
eum diem nō ſine maomethis diſplicentia vix
erat tanq̄ꝫ conſtantino imꝑatori turchoꝝ con
ſilia prodidiſſet per miſeros cruciatus vita ere
pta ingentes quas cumulauerat opes exitio ei
fuiſſe tradunt. ⁊ quod amuratem dimiſſo im
perio ex priuata vita reuocauit ad regnū. Au

ctus ei⁹ pecunia. Moamethes tanto rerū succeſ
ſu tumens in hūgaros expeditionem pare cepit
q̄ p trienniū circiter inſtructa accerſitis ex omni
regno ꝓceribꝰ penetratis tracie montibꝰ cū ma
ximis atqꝫ infeſtiſſimis copijs ad ſauū vſqꝫ flu
men puenit. ꝛ q̄nq̄ginta milia hominū in eius
exercitu fuiſſe tradunt pleriqꝫ tertiaꝫ ptem huic
nūc ro ſubtraxere. Caliſtꝰ tertꝰ q̄ p idem tem
pus Romanam cathedrā ſortitꝰ erat Johānē
cardinalem ſancti Angeli cuiꝰ ſupra memini
mus p̄ſtante virtute virū q̄ germanos in ar
ma cōſciret turchorūqꝫ compeſcere impetū ad
eas ptes legatū miſit. Js ꝓmiſſa peccatoꝝ in
dulgentia cūctis q̄ cōtra Turchos militare vel
lent adiuuante Johanne capiſtrano q̄ p idem
tempꝰ hūgaris euangelizabat. cruce ſignatoꝝ
haud puū congregauit exercitū. non diuitū ac
nobiliū ſꝫ inopis atqꝫ incompoſiti vulgi. Sur
dent opulentū aures euangelio nec diuinꝰ ſer
mo principibꝰ auditꝰ eſt. cōtenti p̄ſenti rerū ſta
tu potentes futurū chriſti regnū non niſi mori
entes inq̄rūt. credula pauptas facile p̄dicatori
bus obedit. ſupra. xl. milia ſignū crucꝭ accepe te
cta magꝭ fide q̄ꝫ ferro acies. Hūiades q̄ꝫ nō par
uas copias i armis habuit. appropinq̄bat ſpe
plenꝰ ſꝫ incredibili ſupbia tumēs maomethes
nec iā ſibi vel mōtes vl' flumia obſtare puta
bat gl'iari int' ſuos hūgariā iā pene victā aſſere
re. latioꝝ imꝑatorē i ꝓpinq̄ eē dicerē. Deleto gre
coꝝ ipio latiaꝝ inſtare ſinē turchis oīa pitura
ſpolia ingētia ꝓmittere. germaniā atqꝫ italiaꝫ
militū direptōi offerre. puia cuncta turchoꝝ ar
mis iactare. ſed q̄ꝫ gl'ioſus eiꝰ aduentꝰ tā turpis
atqꝫ infamis receſſus fuit. albā ad ꝯfluētes da
nubij ſauiqꝫ ſitā puā vrbē oppugnare adorſus
obtīere neq̄q̄ꝫ potuit. pfregit machīs ꝑotes mu
ros. irrupe in vrbē eiꝰ acies. pugnatū eſt iter diu
noctuqꝫ. nūc victi nūc victores viſi ſūt hoſtes.
ad extremū vulneratꝰ ſub pupilla maomethes
relictꝭ ipedimētꝭ p noctē trepidꝰ aufugit hꝰ pu
gne ſeriē i hyſtria bohēia ꝯp̄hēdimꝰ. nō ē cura
h̄ loco latiꝰ iſiſtamꝰ. Auctores victorie tres Jo
hānes hīc legatꝰ cardinal'ꝰ auſpicio res geſta eſt
Hūiades ꝛ capiſtrāꝰ q̄ p̄lio iterfuere. veꝝ neqꝫ
capiſtrāiꝰ hūiadis neqꝫ capiſtrāij hūiades mē
tōꝫ facere i eis lr̄is. q̄s d̄ obtēta victoria ſiue ad
romānū pōtificē ſiue ad amicos ſcp̄ſerē p ſuū q̄ſ
qꝫ miſteriū deū dediſſe xp̄iāis victoriā affirma
uit. auariſſima honorꝭ hūana mēs facilꝰ regnū
ꝛ opes q̄ꝫ gl'iaꝫ ptit. potuit capiſtrāꝰ p̄rimōiuꝫ
ꝯtēnerē. voluptates calcarē. libidīeꝫ ſbigerē gl'ātam
v̄o ſpnerē n̄ potuit. Dicat forſitā aliq̄s n̄ ſuū illi
hōorē cure fuiſſe ſꝫ dī q̄ p paupes ꝛ ſermes rē xp̄i
anā ſaluarē voluerit. credimꝰ huic aſſētōi q̄ꝫuis
hūiadis miſteriū ſe victorie n̄ auctorē dixerit. fe
rūt maomētē ab eo tpe nūq̄ꝫ pꝰ ea eꝰ cladis mēi
niſſe q̄n mētē barbāqꝫ manū d̄mulcēs q̄ſſanſqꝫ
caput ei diei maledixerit q̄ pugā ad albā ꝯſeruit.
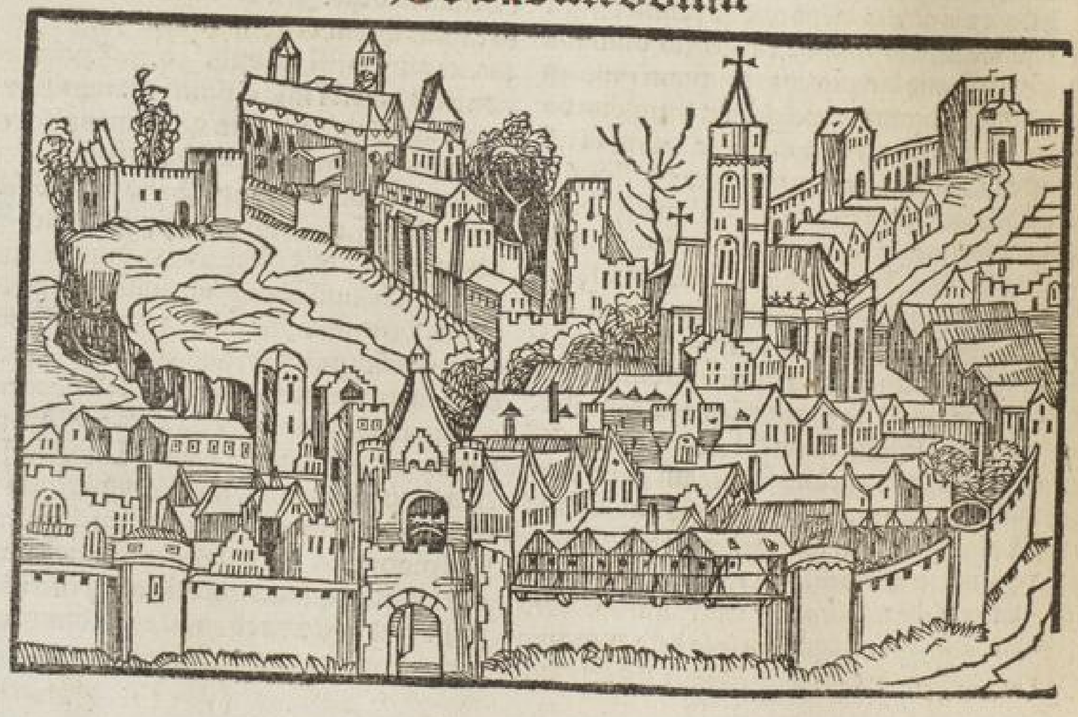
De Macedonia